

РЕЦЕНЗІЯ

доктора наук з державного управління, професора,
професора кафедри педагогіки та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»

Криштановича Мирослава Франковича

на дисертаційну роботу Форкуци Олени Анатоліївни

«Забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту: публічно-управлінський аспект», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

1. Актуальність теми дисертаційної роботи.

Освіта є важливою сферою розвитку суспільства, тому ефективне функціонування закладів освіти виступає гарантом прогресивного розвитку держави. Проте сьогодні стан освіти складний і суперечливий. З одного боку, освіта стала однією з найважливіших сфер людської діяльності; величезні досягнення в цій галузі лягли в основу грандіозних соціальних і науково-технологічних перетворень. А з іншого боку нецільове використання ресурсів, які повинні слугувати засобом відтворення освітнього потенціалу, є великою проблемою в українському суспільстві. Тому надзвичайно важливо розвивати нові підходи до удосконалення процесу надання якісних освітніх послуг. Одним із таких інструментів можна вважати інституційний аудит, покликаний підвищувати якість освітніх послуг у закладах загальної середньої освіти. У зв'язку із цим необхідно постійно здійснювати аналіз заходів, спрямованих на реалізацію процедури перевірки та оцінки якості надання освітніх послуг у закладах загальної середньої освіти.

Дисертаційна робота О.А. Форкуци є спробою наукового дослідження окресленої проблематики, присвячених аргументації забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту, завдяки чому досліджувана сфера здатна перейти на якісно новий рівень розвитку.

Тема дослідження відповідає суспільним запитам та актуальна з огляду на пріоритетні завдання розвитку освітньої сфери та розвитку українського суспільства загалом. Сфера надання освітніх послуг в Україні є специфічним і складним об'єктом управління. Сьогодні українське суспільство потребує принципово нових підходів до покращення управління освітньою сферою та процесами, які в ній відбуваються. Таким

чином, дисертаційне дослідження, присвячене питанням забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту, є актуальним в умовах сьогодення.

2. Структура і зміст основних положень дисертаційної роботи.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, списку використаних джерел до кожного розділу, загальних висновків, 6 додатків. Загальний обсяг дисертації складає 218 сторінок, з них 187 сторінок основного тексту, який містить 19 таблиці та 41 рисунок на 25 сторінках.

У *вступі* дисертації дисертантка визначила актуальність проблематики, мету та завдання дослідження. Визначено об'єкт та предмет дисертаційного дослідження.

Мета дослідження полягає в розкритті ролі інституційного аудиту та його публічно-управлінських можливостей як дієвого засобу забезпечення якості середньої освіти в Україні. В основі завдання дослідження визначити теоретико-методологічні основи забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту, теоретичне обґрунтування інтегративної моделі управління якістю освіти, імплементація зарубіжного досвіду, переваги забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту та впровадження інтегративної моделі управління якістю освіти.

У *першому розділі*, визначено, що якість освіти є показником, який визначає результативність національної системи освіти та ефективність управління нею, що є обов'язковою складовою державного управління освітою, та передбачає визначення вимог споживачів до якості освіти, забезпечення освітніх послуг відповідно до державних стандартів.

У *другому розділі*, розкрито проблематику практичного забезпечення якості освіти у закладах загальної середньої освіти засобами інституційного аудиту.

У *третьому розділі*, здобувачкою визначено певні недоліки впровадження інституційного аудиту, які пов'язані як з об'єктивними, так і суб'єктивними чинниками розвитку українського суспільства, недостатньо розвинену нормативно-правову базу, яка регламентує здійснення відповідних процедур. Відсутність достатньої кількості спеціалістів, здатних проводити неупереджений та комплексний інституційний аудит.

У *висновках* узагальнено отримані результати дисертаційної роботи, обґрунтовано теоретичні положення та розроблено науково-практичні рекомендації щодо покращення забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту з позиції публічно-управлінського

аспекту, описана інтегративна модель управління якістю освіти, виділено основні складові інтегративної моделі.

Структура дисертаційної роботи характеризується логічністю та послідовністю, обумовлена завданнями та підпорядкована меті дослідження. Здобувачка систематизувала основні підходи до розуміння якості освіти та особливостей управління нею, роблячи акцент на інституційному аудиті як інструменті забезпечення цієї якості. У межах аналізу особливостей управління якістю середньої освіти засобами інституційного аудиту розкрито публічно-управлінський аспект становлення та розвитку середньої освіти в Україні, розглянуто дидактичні основи формування структури інституційного аудиту та розкрито сучасний стан забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту. Це дало можливість представити в роботі обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту.

3. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, наведених у дисертаційній роботі.

Наукові положення, висновки та рекомендації викладені у дисертаційному дослідженні є достатньо обґрунтовані. Здобувачкою чітко визначено предмет, об'єкт, мету та основні завдання дослідження, які є доволі аргументовані та підтверджують належний рівень підготовки.

Форкуца О.А., використала сучасні методи дослідження, серед яких теоретичні: аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури; теоретичне моделювання для розробки теоретичної моделі управління якістю надання освітніх послуг освітніми закладами на основі інституційного аудиту; аналіз ділової, нормативно-методичної документації; системно узагальнюючий метод для вироблення висновків за результатами дослідження; емпіричні: спостереження, анкетування, тестування, бесіди, неформальне інтерв'ю, метод експертних оцінок для визначення впливу різних чинників на якість освітньої діяльності ЗЗСО; вивчення й узагальнення практичного управлінського досвіду; педагогічний експеримент з метою перевірки ефективності розробленої моделі управління якістю освітніх послуг у закладі загальної середньої освіти на основі інституційного аудиту та вироблення методичних рекомендацій щодо її впровадження; методи математичної статистики для опрацювання результатів моніторингових досліджень та результатів експериментальної перевірки.

Загалом, представлені результати дослідження є достатньо обґрунтованими та достовірними, здобувачка фахово підсумувала

проведену роботу яка відповідає заявленим вимогам щодо забезпечення якості середньої освіти у ЗЗСО засобами інституційного аудиту.

4. Новизна основних наукових положень, висновків, а також проведених наукових досліджень та одержаних результатів. Наукова новизна одержаних у дисертаційному дослідженні результатів полягає у дослідженні теоретичних засад забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту. Зокрема, автором обґрунтовано пропозиції щодо впровадження інтегративної моделі управління якістю освіти у закладах загальної середньої освіти, яка базується на компетентнісному підході із врахуванням особливостей освітнього процесу, спрямованому на задоволення потреб сучасних учнів та досягнення такого результату як формування цілісної особистості, пристосованої до викликів сучасного суспільства.

Грунтовністю відзначаються підходи здобувача щодо визначення пріоритетності застосування інституційного аудиту в контексті імплементації зарубіжного досвіду застосування інституційного аудиту в загальноосвітньому комплексі, які спрямовані на формування єдиного ефективно діючого механізму оцінки, нагляду та контролю в системі середньої освіти України; підвищення рівня дисципліни у закладах загальної середньої освіти; гармонізацію законодавчої бази; покращення рівня методологічного та інформаційного забезпечення системи інституційного аудиту; оптимізацію діяльності контрольних органів та забезпечення їх належним кадровим персоналом.

5. Оцінка повноти викладення дослідження в опублікованих працях. Опубліковані дисертанткою праці повністю висвітлюють представлені у дисертації положення наукової новизни. Загалом, за темою дисертації опубліковано 14 наукових публікаціях, із яких: 3 опубліковано у міжнародних періодичних виданнях, 4 статті у фахових виданнях України, з яких 1 в електронному фаховому виданні. За результатами апробації опубліковано 7 тез доповідей на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, наукових семінарах.

Кількість публікацій, їхній обсяг та якість відповідають вимогам, висунутим Міністерством освіти і науки України до дисертацій, представлених на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

6. Практичне значення дисертаційної роботи. Результати дослідження впроваджено в практику управлінської діяльності департаменту освіти, науки та молодіжної політики Івано-Франківської обласної державної адміністрації (довідка № 926 від 25 серпня 2021 року), відділу освіти, молоді та спорту Космацької сільської ради Косівського

району Івано-Франківської області (довідка №01.19/49 від 21 квітня 2022 року) та Ліцею № 24 Івано-Франківської міської ради (довідка № 69 від 28 квітня 2022 року).

Окремі положення дисертаційної роботи використано в практичній діяльності, розроблено й запроваджено в практику методичні рекомендації «Управління освітою в територіальних громадах» для керівників місцевих органів управління освітою.

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи. Загалом позитивно оцінюючи наукові результати дисертаційного дослідження, водночас, як і при дослідженні будь-якої складної і нової проблематики, в зазначеному дисертаційному дослідженні містяться дискусійні положення, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки даної проблеми:

1. В першому розділі доцільно було би подати коротку історичну довідку про те, яким чином здійснювався контроль якості освітнього процесу в минулому. Це би дало змогу більш глибоко осягнути досліджувану проблематику та дозволило окреслити конкретніші пропозиції на майбутнє.

2. На нашу думку робота би виграла, якби в ній окремим підрозділом було б виділено нормативно-правовий механізм щодо забезпечення якості закладу загальної середньої освіти засобами інституційного аудиту.

3. Розділ 1 п. 1.3 «Інституційний аудит як засіб покращення якості середньої освіти в контексті зарубіжного досвіду». (стор. 44), дуже мало описано про зарубіжний досвід щодо покращення якості середньої освіти, потрібно підсилити даний підрозділ інформацією.

4. В дисертаційній роботі зустрічаються досить давні статистичні дані за 2019 р., (стор. 73, 74, 114, 115), варто було би їх оновити.

5. У третьому розділі (стор.180), представлена інтегративна модель управління якістю освіти у ЗЗСО, на нашу думку варто було би в другому розділі представити теоретичне розуміння сутності даної моделі.

6. Висновки до розділів дисертаційної роботи досить об'ємні але не зовсім конкретні, на нашу думку потрібно їх зменшити та більш змістовно конкретизувати.

7. У дисертаційній роботі присутні незначні стилістичні та граматичні помилки, що потребують уважної вичитки та усунення.

Проте, наведені дискусійні положення, уточнення та рекомендації суттєво не впливають на наукову та практичну цінність дисертаційного дослідження.

8. Загальний висновок. Отже, незважаючи на висловлені побажання та зауваження які потребують особливої уваги здобувачки, представлена робота Форкуци О.А. на тему: «Забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту: публічно-управлінський аспект» є самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення.

Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами і доповненнями від 31.05.2019 № 759), та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка Форкуца Олена Анатоліївна може бути рекомендована для присудження, за умови розгляду разовою спеціалізованою вченою радою рецензованої дисертаційної роботи, ступеня доктора філософії в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

доктор наук з державного управління
професор, професор кафедри
педагогіки та інноваційної освіти
Інституту права, психології та
інноваційної освіти Національного
університету «Львівська політехніка»

Мирослав КРИШТАНОВИЧ

Підпис, Криштановича М.Ф. засвідчую:

Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»
к.т.н., доцент

Роман БРИЛИНСЬКИЙ